

به نام خدا

نوشتاری | پنجم دبستان |

۱۳۹۴

فارسی

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف: دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری
نام کتاب: فارسی (مهارت‌های نوشتاری) پنجم دبستان - ۲۰/۱
شورای برنامه‌ریزی: پریچهر جبلی‌آده، علیرضا چنگیزی، حاتم زندی، محمدرضا سرشار،
محمدرضا سنگری، اسدالله شعبانی، عبدالعظیم کریمی، زهرا السادات موسوی، شهین
نعمت‌زاده و عباسعلی وفایی
مؤلفان: فریدون اکبری شلدره، نازیلا بهروان و مهتاب میرایی آشتیانی

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع: اداره‌ی کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
مدیر امور فنی و چاپ: لیدا نیک‌روش
مدیر هنری: مجید ذاکری یونسی
تصویرگران: ثنا حسین‌پور، سیاوش ذوالفقاریان و بهراد قریب
طراح گرافیک، طراح جلد: جواد صفری
صفحه‌آرا: نوشین رستمی
طراح خط رایانه‌ای: کامران انصاری
حروفچین: زهرا ایمانی نصر
مصحح: مریم جعفرعلیزاده، فاطمه صغری ذوالفقاری
امور آماده‌سازی خبر: فاطمه پزشکی
امور فنی رایانه‌ای: احمدرضا امینی، حمید ثابت کلاچاهی
ناشر: اداره‌ی کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی،
تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)
تلفن: ۹-۱۱۶۱۳۱۱۸۸۳، دورنگار: ۰۹۲۶۶۰۸۸۳۰، کدپستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹،
وب سایت: www.chap.sch.ir
چاپخانه: شرکت افست «سهامی عام» (www.Offset.ir)
سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ اول ۱۳۹۴
حق چاپ محفوظ است.

ISBN 978-964-05-2434-3

شابک ۳-۲۴۳۴-۰۵-۹۶۴-۹۷۸

سروه‌های سرفراز آمدند
عاشقان به پیشواز آمدند

****

باغ‌ها بهار شد زبوی باد
آفتاب را به دشت هدیه داد

تا تو ای بهار تازه آمدی
مثل رودخانه‌های پرخروش

دسته دسته گل شکفت درزمین
آسمان برای چشم روشنی

فهرست

فصل چهارم: نام آوران

- ۴۹ درس نهم: نام آوران دیروز، امروز، فردا
- ۵۰ درس دهم: نام نیکو
- ۵۴ درس یازدهم: نقش خردمندان
- ۵۸ درس دوازدهم: درس آزاد (فرهنگ بومی ۲)

فصل پنجم: راه زندگی

- ۶۷ درس سیزدهم: روزی که باران می‌بارید
- ۶۸ درس چهاردهم: شجاعت
- ۷۲ درس پانزدهم: کاجستان

فصل ششم: علم و عمل

- ۸۱ درس شانزدهم: وقتی بوعلی، کودک بود
- ۸۲ درس هفدهم: کار و تلاش
- ۸۶

پیشگفتار

فصل اول: آفرینش

- ۸ درس اول: تماشاخانه
- ۱۲ درس دوم: فضل خدا

فصل دوم: دانایی و هوشیاری

- ۱۷ درس سوم: رازی و ساخت بیمارستان
- ۱۸ درس چهارم: بازرگان و پسران
- ۲۳ درس پنجم: چنار و کدوئین

فصل سوم: ایران من

- ۲۳ درس ششم: سرود ملی
- ۳۴ درس هفتم: درس آزاد (فرهنگ بومی ۱)
- ۳۸ درس هشتم: دفاع از میهن
- ۴۲

پیشگفتار: سخنی با آموزگاران محترم

خدای حکیم و دانای مهربان را سپاس می‌گوییم که ما را به مسیر تعلیم و تربیت این کشور راهنمایی فرمود و به ما فرصت داد تا بتوانیم گامی دیگر در بهسازی و تألیف کتاب‌های درسی برداریم.

کتابی که پیش روی شما همکاران گرامی گشوده شده، حلقه‌ی میانی از زنجیره‌ی دوره‌ی دوم ابتدایی است. دوره‌ی اول ابتدایی، سه سال نخست (اول تا سوم) و دوره‌ی دوم، سه سال دوم (چهارم تا ششم) ابتدایی را در بر می‌گیرد. بنابراین ساختار و محتوای فارسی پایه‌ی پنجم از سویی با پایه‌ی چهارم و پایه‌های پیش از آن، و از سوی دیگر با پایه‌ی ششم و بالاتر باید پیوستگی و همخوانی داشته باشد. در سازماندهی ساختار و تدوین محتوا، تلاش کرده‌ایم این هماهنگی و نظام پیوستاری را حفظ کنیم.

درک این انسجام درونی برنامه و کشف پیوستگی‌های عناصر سازه‌ای آن، آموزش را به مسیر درست می‌کشاند و فرایند یاددهی - یادگیری را نیز معنادارتر می‌سازد. به همین سبب از همکاران ارجمند درخواست می‌شود، پیش از آغاز آموزش، همه‌ی کارافزارهای (بسته‌ی) آموزشی را تهیه و مطالعه فرمایند و پس از شناخت اهداف آموزشی هر یک از اجزا و تشخیص ارتباط میان آن‌ها، تدریس را آغاز نمایند.

این کتاب از دو پهنه‌ی اصلی زبان آموزی (مهارت‌های خوانداری و مهارت‌های نوشتاری)، به پهنه‌ی مهارت‌های نوشتاری و مکتوب زبان فارسی اختصاص دارد. در اینجا هدف ما این است که دانش‌آموزان آنچه را در پهنه‌ی مهارت‌های شفاهی یا خوانداری زبان از کتاب فارسی، دیده، خوانده، شنیده و آموخته‌اند و درباره‌ی آن‌ها اندیشیده‌اند؛ اکنون بتوانند همان‌ها را بنویسند.

در آموزش باید به این درهم‌تنیدگی مهارت‌ها و تأثیر دو سویه‌ی یادگیری آن‌ها توجه داشته باشیم و برای رشد سطح یکی، از پیشرفت و توانایی‌های دیگری بهره بگیریم. دانش‌آموزی که خوب می‌خواند و درک درستی از خوانده‌ها دارد، اما در تبدیل خوانده‌ها به نوشته، ناتوان است؛

باید با تکیه بر توانایی او به درمان ناتوانی پردازیم. البته تشخیص آسیب‌ها و به‌کارگیری شیوه‌ی مناسب برای رشد سطح یادگیری و تقویت مهارت‌ها، از ظرافت‌های هنر معلّمی است. بر پایه‌ی آنچه گفته شد و با توجّه به اصول حاکم بر برنامه‌ی درسی زبان آموزی و برای تحقق اهداف مورد نظر آن، محتوای این کتاب، در بخش‌های زیر، سازمان‌دهی شده است:

 املا و واژه‌آموزی یا دانش زبانی: این بخش به تقویت بازشناسی و کاربست شکل درست نشانه‌ها و ساخت کلمه در نوشتن، و تمرین و تثبیت آموخته‌های مربوط به دانش زبانی، اختصاص دارد.

 درک متن: در این قسمت، هدف این است که توانایی درک و میزان فهم دانش‌آموزان از متن‌های خوانده شده، تقویت گردد. برای رشد درک و دریافت، چند گام (خوانش متن، ایجاد فرصت برای تفکر، تمرین و تکرار و پاسخ به پرسش‌ها) پیش‌بینی شده است تا دانش‌آموزان را از سطح ساده و دریافت اطلاعات آشکار متن به لایه‌های زیرین و سطوح عمیق‌تر درک متن، هدایت نماید.

 نگارش (تصویرنویسی و انشا): فعالیت‌های این بخش، با هدف تقویت مهارت نوشتن، طراحی شده‌اند. این قسمت از کتاب، در حقیقت، جلوه‌گاه اصلی توانایی نوشتاری دانش‌آموزان است. از راه نوشته‌های دانش‌آموزی در این بخش، می‌توان به میزان یادگیری و درک فراگیران از آموزه‌های کتاب فارسی و دیگر درس‌ها پی برد.

در نوشتن از ظرفیت تصویر برای پرورش گفتار و نوشتار، بهره گرفته‌ایم و با شگردهایی همچون دقت در جزئیات، مقایسه‌ی پدیده‌ها، نوشتن تفاوت‌ها و همانندی‌ها، تبدیل شعر به نوشته‌های ساده و... این برنامه را در فارسی پنجم تداوم بخشیده‌ایم.

نکته‌ی شایسته‌ی تأمل، این است که هر موضوع نگارشی با چند راهکار همراه شده‌است که در آموزش و ارزشیابی باید مورد توجّه قرار گیرد. این راهکارها با عنوان «توجّه» تدوین گردیده است.

 هنر و سرگرمی و جمع‌بندی آموخته‌ها (فقط پایان فصل‌ها): بخش هنر و سرگرمی، پایان‌دهنده‌ی فصل کتاب و تمرینی با هدف جمع‌بندی و مرور آموخته‌هاست؛ هم‌جنبه‌ی هنری و حسّ زیبایی‌شناختی را تقویت می‌کند و هم فرصتی برای بازی‌های زبانی فراهم می‌سازد. این فعالیت‌ها در قالب بازی و یادگیری به گونه‌ای طراحی شده‌اند که پاسخ دادن به آن‌ها دانش‌آموزان را غیرمستقیم به بازخوانی و یادآوری آموخته‌ها می‌کشاند.

 گروه زبان و ادب فارسی

 دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری

درس اول : تماشاخانه

درس دوم: فضل خدا

فصل اول

آفرینش

درس اول

تماشاخانه

املا و واژه‌آموزی

۱ جمله‌هایی را که در آن‌ها یکی از واژه‌های «عظمت»، «طبیعت» و «محکم» به کار رفته است، بنویسید.

.....

.....

.....

.....

۲ با حروف در هم ریخته‌ی زیر کلمه‌هایی بسازید که ارزش املائی داشته باشند.

ع   ف   ه
ظ   ل   ی   خ   ر
ص   م   ج   ب   ط

.....

شش واژه‌ی مخالف یا متضادِ هم بنویسید و آن‌ها را دو به دو در یک جمله به کار ببرید.

واژه‌ها	جمله

درک متن

۱. جاهای خالی را با یکی از نشانه‌های ربط « **اما، ولی، چون، زیرا، سپس، بعد** » پر کنید.
۲. مسعود کاغذ و قلم را از احمد آقا گرفت ..... نمی دانست از کجا شروع کند و چه بنویسد.
۳. کوه‌ها منبع خیر و برکت هستند ..... هزاران چشمه از دل آن‌ها می جوشند.
۴. ..... به خداوند اعتماد دارم، تمام سختی‌های زندگی را تحمل می‌کنم.
۵. استفاده از وسایل نقلیه‌ی موتوری، رفت و آمد را آسان کرده است. .... مشکلاتی را هم ایجاد می‌کند.
۶. متن درس تماشاخانه را با دقت بخوانید، ..... به سوالات آن پاسخ دهید.
۷. می‌توانی با استفاده از کتاب‌ها و نقل قول‌ها درباره‌ی آداب و رسوم محل زندگی خود، بنویسی. .... برای آن یک عنوان مناسب انتخاب کنی.
۸. ..... گل‌ها را خیلی دوست داشت، تصمیم گرفت از این راه جانشینی برای خود انتخاب کند.

1 با توجه به تصویر، کارهای زیر را انجام دهید:

از تصویرها، موضوعی برای نوشتن انتخاب کنید.

درباره‌ی موضوع انتخاب شده، دو بند بنویسید.

موضوع:

A large rectangular writing area with a light blue border and decorative floral patterns on the left and right sides. The area contains ten horizontal dotted lines for writing.

یکی از صداهای زیر را در ذهنتان مجسم کنید و درباره‌ی آن یک بند بنویسید.

■ صدای آبشار ■ صدای به هم خوردن برگ‌ها ■ صدای زنبور

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

توجه:

- به جزئیات تصویر یا موضوع شنیداری (مانند صدا، رنگ، شکل، اندازه، جهت، نور، لطافت و...)، خوب دقت کنید.
- موضوعی را که به آن علاقه‌مند هستید، برای نوشتن، انتخاب کنید.
- جزئیاتی را که در تصویر دیده‌اید یا در صدا شنیده‌اید، در نوشته‌ی خود بیاورید.
- نشانه‌های نگارشی را در جای مناسب به کار بگیرید.

درس دوم

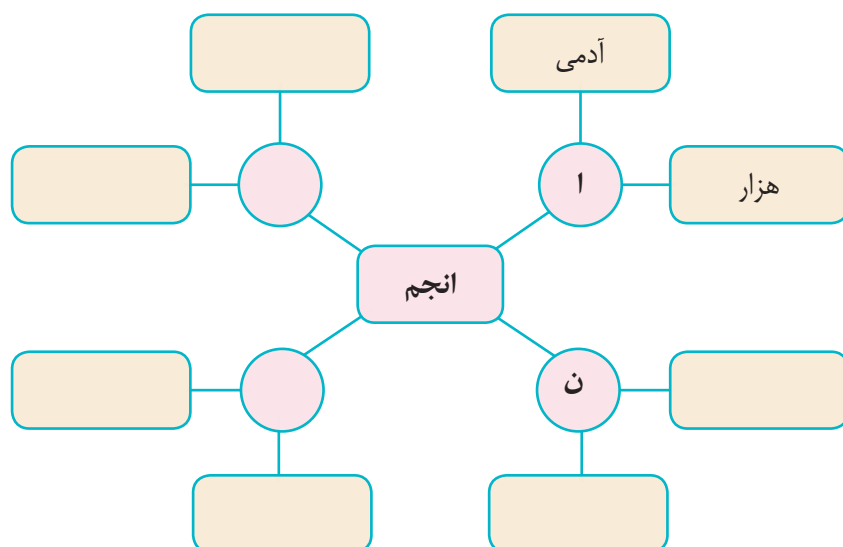
فصلِ خدا

املا و دانش زبانی

کلمه‌های زیر را با حروف مناسب کامل کنید.

... م ... م ...   تا ... یر   تو ... ید   ف... ل

۲ ابتدا حروف کلمه‌ی نوشته شده را جدا کنید، سپس مانند نمونه برای هر حرف، دو واژه بنویسید.

۳ در متن درس، واژه‌هایی را که آهنگ یکسانی دارند، پیدا کنید و بنویسید.

نمونه: شمار، هزار، نه‌هار

درک متن

۱ با توجه به متن حکایت «درخت گردکان»، جمله‌های زیر را به ترتیب شماره‌گذاری کنید.

- زیر سایه‌ی درخت گردویی دراز کشید و به فکر فرو رفت.
- ناله‌بان گردویی از شاخه جدا شد و به پیشانی اش خورد.
- پیش خود گفت: «چرا خدا خربزه را روی بوته و گردو را روی درخت به این بزرگی آفریده است».
- مرد، خسته و تشنه با الاغش به یک جالیز خربزه رسید.
- بی‌درنگ خدا را شکر کرد و فهمید که هیچ کار خدا بی حکمت نیست.

یک کتاب داستان انتخاب کنید؛ آن را بخوانید و سپس رویدادهای آن را به ترتیب، بنویسید.

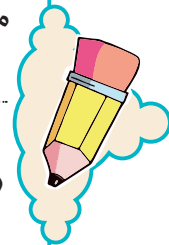
نام داستان : .....

شخصیت‌ها: .....

زمان: .....

مکان: .....

رویدادها: .....

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

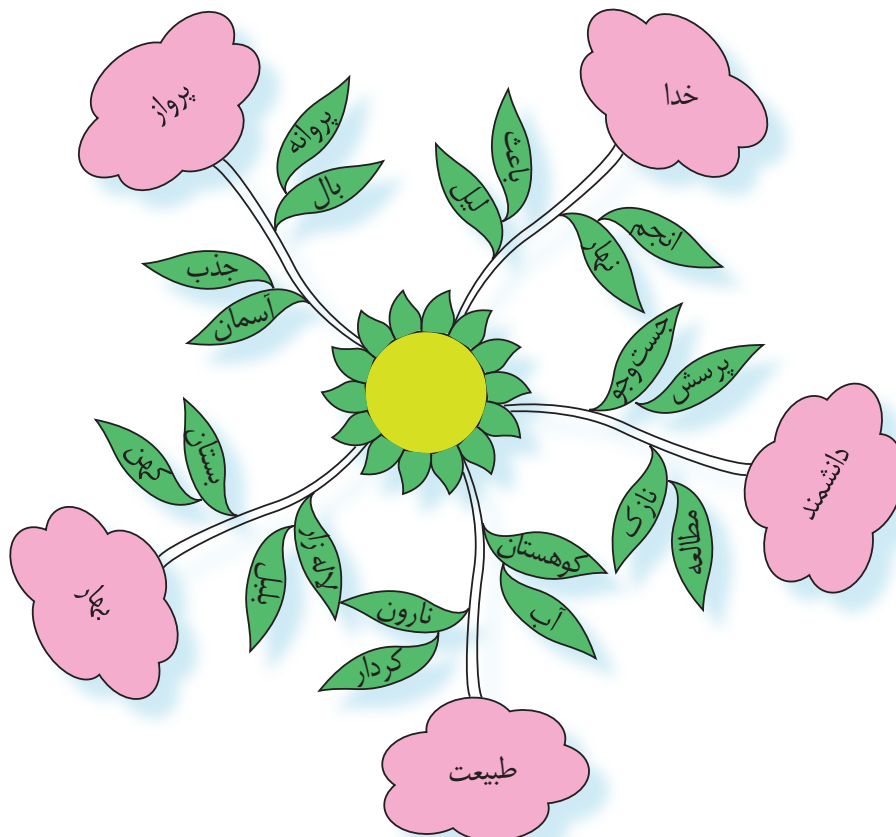
گل بخندد بر سر گل بوته‌ها   پر کند بوی خوش گل باغ را

باز می‌آید پرستو نغمه خوان   باز می‌سازد در اینجا آشیان

۲ جاهای خالی را با نشانه‌های (، ، ! ، ؟ ، « ») پر کنید.

پرنده‌ی کوچک و زیبا ناگهان به زبان آمد و گفت ... ای باغبان مهربان که با درخت‌ها مهربانی ...
 مرا خوب نگاه کن ... ببین چقدر کوچکم ... من گوشت زیادی ندارم که تو بخواهی کبابش کنی و
 بخوری ... همه‌ی تن من پر و بال است ... با استخوان‌های ریز ... من حتی یک لقمه‌ی کوچک هم
 برای تو نمی‌شوم ... چرا می‌خواهی مرا بخوری ...

۳ در هر گروه، یک واژه با بقیه فرق دارد. دور آن را خط بکشید.

درس سوم: رازی و ساخت بیمارستان

درس چهارم: بازرگان و پسران

درس پنجم: چنار و کدوئین

فصل دوم

دانیایی و هوشیاری

درس سوم

رازی و ساخت بیمارستان

املا و واژه‌آموزی

بند آخر درس را خوش خط و خوانا بنویسید و زیر واژه‌هایی که از نظر شما ارزش املائی دارند، خط

بکشید.

.....

.....

.....

.....

.....

مانند نمونه واژه‌ها را کنار هم قرار دهید و واژه‌های جدید بسازید و آن‌ها را در جای خالی، بنویسید. ۲

.....

.....

.....

.....

.....

نمونه: پرس و جو

جدول زیر را مانند نمونه کامل کنید و سپس یکی از کلمه‌های جدید را به دلخواه انتخاب کنید و جمله بسازید. ← کفش + گر = کفشگر ۳

معنی	واژه‌ی جدید	کلمه + گر
	.....	گر + ...
	.....	گر + ...
	.....	گر + ...

جمله	واژه‌ی جدید

متن زیر را با دقت بخوانید.

روزی یک مرد ثروتمند، پسر بچه‌ی خود را به یک ده برد تا او را با زندگی روستایی آشنا کند. آن دو یک شبانه روز در کلبه‌ی کوچک یک روستایی مهمان بودند.

در راه بازگشت، مرد از پسرش پرسید: «نظرت در مورد مسافرتان چه بود؟»

پسر پاسخ داد: «عالی بود پدر!»

پدر پرسید: «آیا به زندگی آن‌ها توجه کردی؟»

پسر پاسخ داد: «بله پدر!»

و پدر پرسید: «چه چیزی از این سفر یاد گرفتی؟»

پسر کمی اندیشید و بعد به آرامی گفت: «فهمیدم که ما در حیاطمان یک فواره داریم و آن‌ها

رودخانه‌ای دارند که نهایت ندارد. ما در حیاطمان فانوس‌های تزئینی داریم و آن‌ها ستارگان را

دارند. حیاط ما به دیوارهایش محدود می‌شود؛ اما باغ آن‌ها بی‌انتهاست!»

با شنیدن حرف‌های پسر، زبان مرد بند آمده بود. پسر بچه اضافه کرد: «متشکرم پدر، تو به من

نشان دادی که ما چقدر فقیر هستیم!»

با توجه به متن، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۱ پسرک چه ویژگی‌هایی برای زندگی روستایی تعریف کرد؟

.....

۲ پیام متن چه بود؟

.....

۳ بهترین عنوان برای متن چه می‌تواند باشد؟ چرا؟

.....

یکی از موضوع‌های زیر را انتخاب کنید و خاطره‌ی خودتان را از آن بنویسید.

- روزی که به کلاس اول دبستان رفتیم.
- سفری که به یادماند.
- بازی در یک روز بارانی
- خاطره‌ای که من دوست دارم.
- روزی که آدم برفی درست کردم.
- خاطره‌ای که در آن مسئله‌ای یا مشکلی حل شده باشد.

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

توجه:

در نوشتن خاطره، بهتر است نکات زیر را رعایت کنید:

🕒 زمان خاطره را مشخص کنید:

■ روز یا شب ←

■ صبح، ظهر یا عصر

■ فصل، ماه، هفته، روز

■ ساعت، دقیقه، ثانیه

📍 مکانی را که خاطره در آن رخ داده، بنویسید:

■ نام استان، شهر، منطقه، روستا، محله

■ خانه، مدرسه، کوچه

■ موقعیت‌های جغرافیایی (شمال، جنوب، شرق، غرب، بالا، پایین و ...)

■ توصیف ویژگی‌های مکان

👤 شخصیت‌هایی را که در خاطره حضور دارند، بنویسید:

■ جنس (دختر، پسر، زن، مرد)

■ قد، وزن، سن (حدود آن را بیان کنید)

■ رنگ چهره، مو، چشم و ...

■ نام و عنوان یا لقب

■ شغل

■ ویژگی اخلاقی و رفتاری.

بازرگان و پسران

درس چهارم

املا و دانش زبانی

۱ جدول را مانند نمونه کامل کنید.

فضیلت	اسباب	غفلت	مراقبت	محافظت	خصلت
فضیل	.....	.....	.....	.....	.....
فضی	.....	.....	.....	.....	.....
فض	.....	.....	.....	.....	.....
ف	.....	.....	.....	.....	.....

۲ الف) با توجه به متن درس، جاهای خالی را با واژه‌های مناسب پر کنید.

ای فرزندان بکوشید به ..... هنر و فضیلت، که انسان ثروتمند و ..... ، اگرچه گمنام باشد و دشمن بسیار داشته باشد، به سبب ..... و هنر ..... ، در میان مردم، شناخته می‌شود، چنان که ..... ، آتش را هر چه تلاش کنند کم شود؛ باز هم ..... می‌گردد.

ب) از میان واژه‌هایی که نوشتید، سه تا را به دلخواه انتخاب کنید و در یک جمله به کار برید.

واژه‌ها

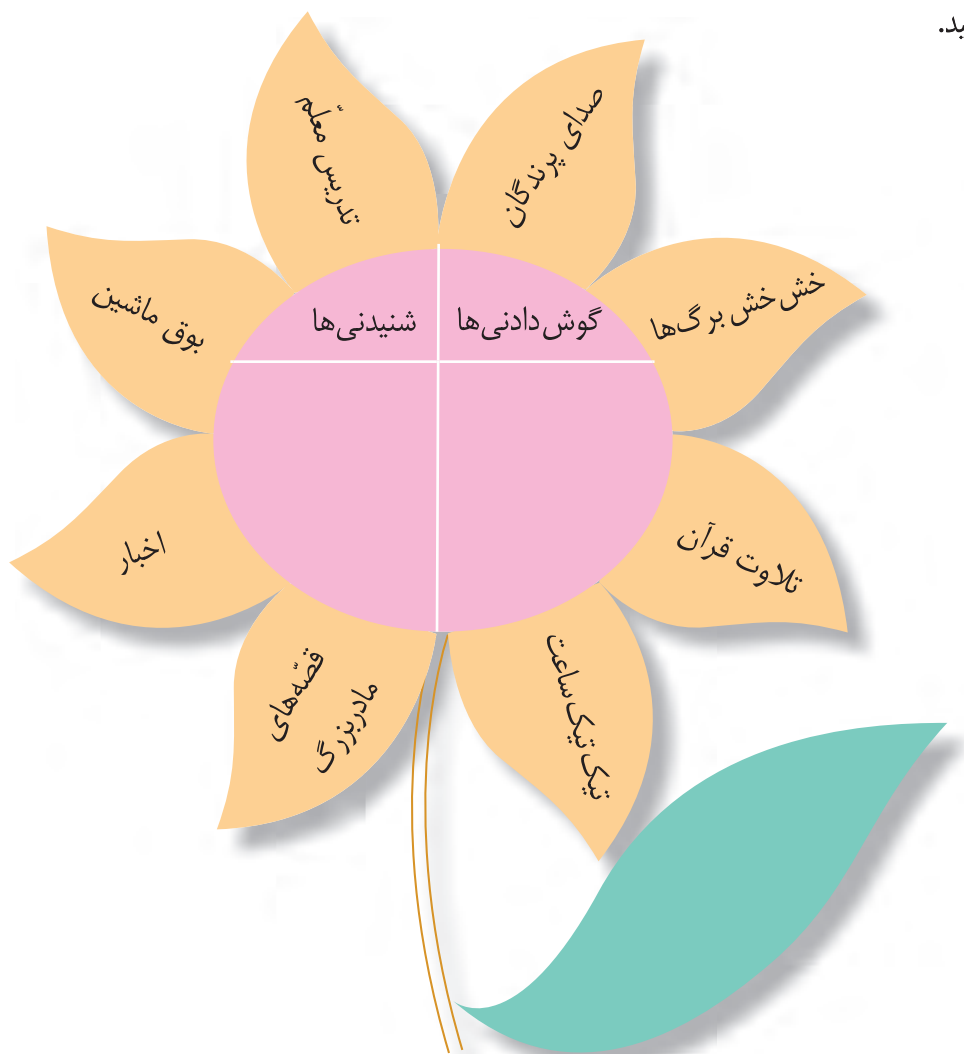
..... ، ..... ، .....

جمله

.....

الف) از بین واژه‌های داخل گلبرگ، گوش‌دادنی‌ها و شنیدنی‌ها را جدا کنید و در مرکز گل

بنویسید.

ب) یکی از گوش‌دادنی‌ها را به دلخواه انتخاب کنید و درباره‌ی آن توضیح دهید.

.....

.....

.....

.....

به جمله‌های زیر دقت کنید.

 بازرگان زندگی خوب و آرامی داشت. فرزندان **هم** در کنار پدر و مادر، فضای گرم و پرمهری داشتند.

 آن نقطه‌ی شهر هوای پاکیزه‌تری دارد و بیمارستان **هم** باید در همان محل ساخته شود.

 مریم گفت: «آن‌ها از تدریس آموزگار خود لذت می‌برند». علی **نیز** تأیید کرد.

در مثال‌های بالا «**هم**» و «**نیز**»، جمله‌ها را به هم پیوند داده‌اند و معنی دو جمله به هم ارتباط پیدا می‌کنند.

 یک کتاب داستان انتخاب کنید. سپس جمله‌هایی را که با «**هم**» و «**نیز**» به یکدیگر ارتباط پیدا می‌کنند، بیابید و در جدول زیر بنویسید.

<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	هم
<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	نیز

حکایت زیر را بخوانید و درباره‌ی مفهوم آن، کمی بیندیشید، پس از درک موضوع، آن را در دو بند، به زبان ساده بنویسید.

« دو کس، رنج بیهوده بردند و سعی بی‌فایده کردند؛ یکی آنکه اندوخت و نخورد و دیگر آنکه آموخت و نکرد:

علم، چندان که بیشتر خوانی چون عمل در تو نیست، نادانی.»

Blank writing area with decorative borders and horizontal lines for text entry.

توجه:

- متن را با دقت بخوانید. 🍎
- درباره‌ی معنا و مفهوم آن فکر کنید. 🍌
- اگر معنای کلمه‌ای را نفهمیدید، از واژه‌نامه پیدا کنید و یا از کسی پرسید. 🍇
- کلمه‌ها و جمله‌ها را به زبان ساده‌ی امروزی بنویسید. 🍓

چنار و کدوین

درس پنجم

املا و واژه‌آموزی

بیت‌هایی را که واژه‌های زیر در آن‌ها به کار رفته است، از متن درس پیدا کنید و بنویسید.

مهرگان، کاهلی، زیادت

.....	.....
.....	.....
.....	.....

در جدول زیر، شش کلمه از فصلی که خواندید، پنهان شده است. آن‌ها را رنگ کنید و زیر جدول بنویسید.

ل	ظ	ج	م	خ	غ	و	چ
ت	ع	ا	ج	ش	م	ر	ب
ا	ش	گ	ل	د	گ	ن	ط
ه	ز	ج	ع	م	ی	گ	ا
ا	ث	و	ی	د	ن	ذ	ق
س	ص	د	ن	ی	ی	ر	ت
ا	ه	ی	ت	ع	ا	د	ش

.....

مانند نمونه، کامل کنید.

ریشه یا بوته‌ی خار	یعنی	خاربن
	یعنی	ناربن
	یعنی	خیاربن

متن زیر را بخوانید و با توجه به واژه‌های مشخص شده، به سؤالات پاسخ دهید.

پرنده‌ای کوچک در صحرایی زندگی می‌کرد و چند روز بود که هیچ غذایی به دست نیاورده بود. یک روز برای یافتن غذا به کنار جویباری رفت و چون صیادی در کمین نشست. ناگهان یک ماهی از مقابل او گذشت. پرنده فوراً برجست و **او** را گرفت.

ماهی زبان به التماس گشود و گفت: «ای پرنده‌ی مهربان! با خوردن ماهی کوچکی مثل من سیر نخواهی شد، ولی اگر حرف‌های مرا با دقت گوش کنی و مرا آزاد کنی، به **تو** قول می‌دهم که هر روز دو ماهی بسیار بزرگ را با خود همراه کنم و از **همین** محل عبور **دوم تا آن‌ها** را بگیرم و با خیال راحت میل کنی و اگر به قول من اطمینان نداری، مرا به هر چه خواهی سوگند ده که به آنچه گفتم، عمل نمایم.»

پرنده گفت: «بلو به خدا»

اما منقار از هم باز کردن همان و ماهی در آب افتادن همان!!

■ حکایت پرنده‌ی نادان، ماهی دانا؛ مرزبان نامه، مرزبان بن رستم

۱ کلمه‌ی «**او**» به چه کسی یا چه چیزی اشاره می‌کند؟

۲ کلمه‌ی «**تو**» به چه کسی یا چه چیزی اشاره می‌کند؟

۳ کلمه‌ی «**همین**» به چه کسی یا چه چیزی اشاره می‌کند؟

۴ کلمه‌ی «**آن‌ها**» به چه کسی یا چه چیزی اشاره می‌کند؟

۵ یک نشانه‌ی ربط در متن پیدا کنید و جمله‌هایی را که این کلمه به هم ربط داده است، در جدول

زیر بنویسید.

جمله‌ی اول	نشانه‌ی ربط	جمله‌ی دوم

از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید. ۱

به نام خداوند جان و خرد کزین برتر اندیشه برنگردد

.....

توانا بود هر که دانا بود ز دانش دل پیر برنا بود

.....

از بین موضوع‌های زیر، یکی را به دلخواه انتخاب کنید و یک گفت‌وگوی کوتاه دو نفره درباره‌ی آن بنویسید. ۲

خرید

مسافرت

.....
.....
.....
.....
.....

با توجه به جدول واژه‌ها و نمادها، نخست متن زیر را بخوانید و سپس آن را بازنویسی کنید.

شاخه	پرندگان	فضا	دل‌انگیز
صبور	همیشه	کهنسال	درخت
جمع	اندک اندک	جنگلی	شور و هیجان
فرارسید	سرانجام	لحظه شماری	سؤال
عمر	سپری	اشتیاق	دقت
دانایی	هوشیاری	تحسین	آرزو

«عطر را پر کرده بود. بر های نشسته بودند و آواز می‌خواندند و مانند و آرام ایستاده بود. وصف ناشدنی را فرا گرفته بود. همه‌ی جانوران گرد درخت شدند. آن‌ها برای گرفتن پاسخ های خود می‌کردند. زمان موعده . که سال‌های زیادی از خود را کرده بود، با علاقه و به تک تک ها پاسخ می‌داد. جوانه‌ی کوچک که با همه چیز را می‌دید، در دل خود و را می‌کرد و شدن را در سر می‌پروراند.»

.....

.....

.....

.....

.....

.....

درس نهم: سرود ملی

درس هفتم: درس آزاد (فرهنگ بومی ۱)

درس هشتم: دفاع از میهن

فصل سوم

ایران من

سرود ملی

درس ششم

املا و دانش زبانی

مانند نمونه کامل کنید.

از خود گذشته + ی = از خود گذشتگی

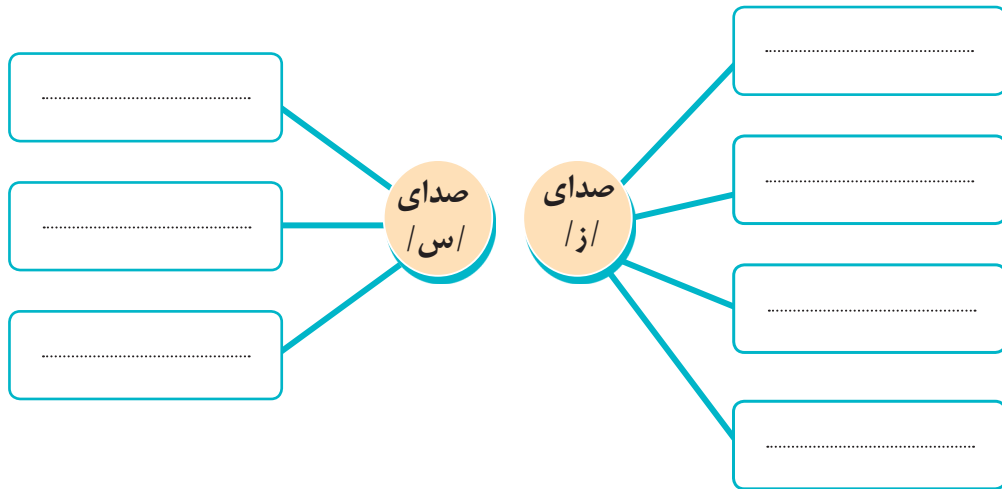
..... = سازنده + ی

..... = ... + پاینده

..... = ... + جاودانه

..... = ... + ...

۲ برای هر کدام از شکل‌های صداهای زیر، یک واژه از متن درس پیدا کنید و بنویسید.

۳ از کدام یک از واژه‌های درس، بیشتر خوشتان می‌آید؟

.....		.....	
.....		.....	
.....		.....	

چرا این واژه‌ها را دوست دارید؟

.....

.....

۱ کدام دسته از جمله‌های زیر با بقیه فرق دارد؟ چرا؟

جمله‌ی دوم	جمله‌ی اوّل
ولی نتوانست آن را بخورد.	دستش را به طرف هندوانه دراز کرد
و به گوشه‌ای اشاره کرد.	با نگاهش چرخی آن طرف‌ها زد
حاضران شادمانی می کردند.	سرود پایان یافت
اما امپراتور اخم کرده بود.	حیاط قصر پر از گل بود

۲ درباره‌ی سرود ملی یک بند بنویسید و نشانه‌های « اما، ولی، و » را در آن به کار ببرید.

.....

.....

.....

.....

تجربه‌ی شنیدن کدام یک از صداهای زیر را دارید؟ احساس خود را از شنیدن آن، بنویسید.

■ صدای وزش باد پاییزی ■ صدای مادر بزرگ ■ صدای سرود ملی ■ صدای
 زنگ آخر مدرسه ■ صدایی که قبلاً شنیده‌اید و آن را دوست دارید

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

توجه:

- یک بار دیگر آن صدا را در ذهن خود مرور کنید.
- نوع احساس خود (شادی، اندوه، خشم و ...) را مشخص کنید.
- علت به وجود آمدن آن حس را بنویسید.

درس آزاد

درس هفتم

(فرهنگ بومی ۱)

املا و دانش زبانی

A large white rectangular area with rounded corners, containing 15 horizontal dotted lines for writing.

A large white rounded rectangle containing 20 horizontal dotted lines for writing.

A large white rectangular area with rounded corners, containing 20 horizontal dotted lines for writing.

A large white rectangular area with rounded corners, containing 20 horizontal dotted lines for writing.

درس هشتم

دفاع از میهن

املا و واژه‌آموزی

الف) جدول زیر را با واژه‌های درس، کامل کنید.

ق		غ				
		ق				
غ						
		غ				
				ق		
						غ

ب) یک بار از روی واژه‌های جدول بالا بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

۲ در متن درس، جمله‌هایی را که واژه‌های زیر در آن‌ها به کار رفته، پیدا کرده و بنویسید.

سردار شجاع :

خاک وطن :

شکوه خیره کننده :

سپاه عظیم :

۳ از میان واژه‌های زیر، واژه‌هایی را که با واژه‌ی « دوست » ترکیب می‌شوند، پیدا کنید و بنویسید.

گرامی تر	مال	محاصره
وطن	کتاب	فروغ
پایداری	ناگاه	زیر تسلیم

..... دوست:

به کسی می‌گویند که .....

..... دوست:

به کسی می‌گویند که .....

..... دوست:

به کسی می‌گویند که .....

..... دوست:

به کسی می‌گویند که .....

جمله‌های زیر را با دقت بخوانید و آن‌ها را مرتب و شماره‌گذاری کنید. ۱

- و سلام می‌شنوی.
- کارهای خوبان نتیجه‌ی خوب دارد.
- باز همان را به تو برمی‌گرداند.
- حتماً تا به حال، به کوه رفته‌ای.
- و اگر کار بدی انجام دهی، به خودتان بدی کرده‌اید.
- اگر آنجا به کوه سلام کنی، صدای سلامت به خودت برمی‌گردد.
- دنیا هم مثل کوه است.
- و کارهای بدمان نتیجه‌ی بد.
- اگر هم به کوه حرف تند و تلخی بزنی،

خداوند در قرآن می‌فرماید: اگر کار خوبی انجام بدهید، به خودتان خوبی کرده‌اید.

پیامبر (ص) قصه می‌گوید، غلامرضا حیدری ابهری

متن را با ترتیب درست بنویسید. ۲

.....

.....

.....

.....

.....

با توجه به مفهوم متن، دو سؤال طرح کنید و پاسخ آن‌ها را بنویسید. ۳

..... الف

.....

..... ب

.....

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

خوشا مرز ایران عنبر نسیم   که خاکش گرامی تر از زرّ و سیم

همه بوستانش، سراسر گل است   به باغ اندرون، لاله و سنبل است

۲ به نظر شما هر یک از جمله‌های زیر، چه پیامی دارد؟

سروود ملی، خلاصه و فشرده‌ی افتخارات، عظمت‌ها و خواسته‌های یک ملت است.	جمله
	پیام

میهن دوستان تا آخرین قطره‌ی خون، در برابر دشمن پایداری خواهند کرد.	جمله
	پیام

صدای سروود زاغ بورها، سکوت کویر را شکست.	جمله
	پیام

با توجه به واژه‌های داخل جدول، به سؤال‌های زیر، پاسخ دهید.

هخامنشی	خیره‌کننده‌اش	نواحی	سپاهیان	آشفتگی	چاره	مرکز
شجاع	یکسان	عظیم	با	اندوه	سهمگین	فرزند
بی‌تابی	بود	حمله‌ور	تخت‌جمشید	برافراشته	شکوه	لحظه
چاپک	عظمت	دوست‌داشتنی	خاطره	سپاه	سلاح	این
سوار	گذرگاه	فرمانروایی	اجازه	و	بی‌باکانه	بلندترین
آهنگ	سرزمین	مانع	پهناور	آریوبرزن	حیرت‌آور	باختر

- الف) کلمه‌ی بین کلمه‌ی «حمله‌ور» و «برافراشته» را بنویسید. ....
- ب) سمت چپ واژه‌ی «عظیم» چه واژه‌ای است؟ .....
- پ) واژه‌ای را که بالای واژه‌ی «گذرگاه» است، بنویسید. ....
- ت) زیر واژه‌ی «سپاه» چه واژه‌ای قرار دارد؟ .....
- ث) بعد از واژه‌ی «برافراشته» چه واژه‌ای است؟ .....
- ج) بالای واژه‌ی «یکسان» چه واژه‌ای است؟ .....
- چ) آخرین واژه‌ی سطر اول چیست؟ .....
- ح) واژه‌ی سمت راست کلمه‌ی «اجازه» را بنویسید. ....
- خ) زیر واژه‌ی «لحظه» چه واژه‌ای است؟ .....
- د) واژه‌ای که با کلمه‌ی «سر» شروع می‌شود، چیست؟ .....
- ذ) فعلی را که داخل جدول وجود دارد، پیدا کنید و بنویسید. ....
- ر) واژه‌هایی را که به‌دست آوردید، به ترتیب کنار هم قرار دهید و جمله‌ی به دست آمده را بنویسید.
- .....

درس نهم: نام اوران دیروز، امروز، فردا

درس دهم: نام نیکو

درس یازدهم: نقش خردمندان

درس دوازدهم: درس آزاد (فرهنگ بومی ۲)

فصل چهارم

نام اوران

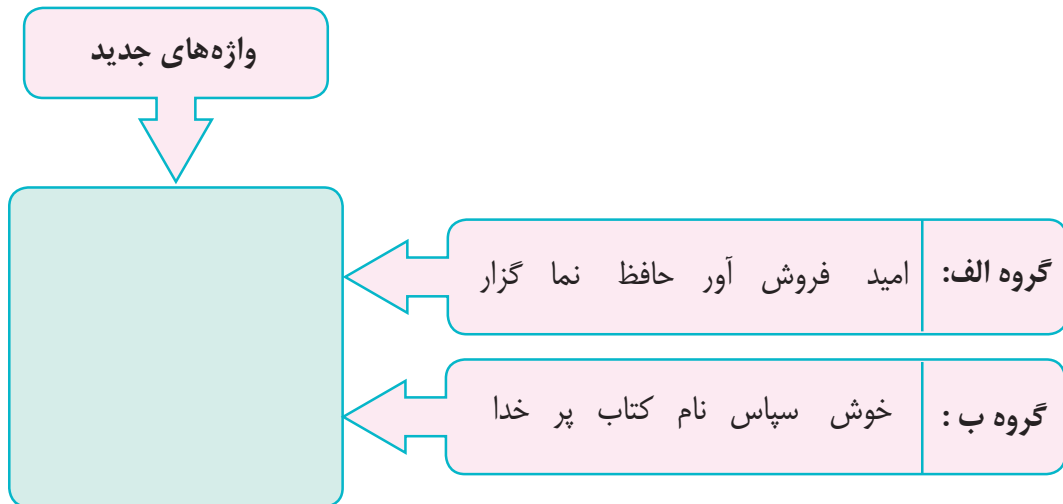

درس نهم

نام آورانِ دیروز، امروز، فردا

املا و دانش زبانی

با توجه به متن درس، کلمه‌های گروه «الف و ب» را با هم ترکیب کنید و واژه‌ی جدید بسازید.

با توجه به متن درس، از روی بندی که درباره‌ی «نام‌آوران امروز» صحبت کرده است، یک بار بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

جدول زیر را کامل کنید.

جمله‌ی کوتاه	جمله‌ی گسترش یافته
	سام، جوانی زورمند را با قامتی بلند و مویی سپید، دید.
حیات قصر پر از گل بود.	
	در دشتی بزرگ، پروانه‌ای با بال‌های زیبا و خوش آب و رنگ زندگی می‌کرد.

۱ به نشانه‌هایی که زیر آن‌ها خط کشیده شده، توجه کنید.

جمله‌ی اول: هر کدام در گوشه‌ای از کتاب‌فروشی سرگرم تماشا و خواندن بخش‌هایی از کتاب شدیم .

جمله‌ی دوم: ناگزیر ، کتابم را بستم و به آقای فرهنگ تحویل دادم.

جمله‌ی سوم: چه کسانی این همه کتاب را می‌خوانند؟

جمله‌ی چهارم: تو چه گل سرخ زیبایی هستی !

هریک از این نشانه‌ها به شما کمک می‌کند تا متن را با لحن مناسب بخوانید و آن را بهتر درک کنید.

۲ با توجه به جمله‌ها و نشانه‌ها، جدول زیر را کامل کنید.

کاربرد	نام نشانه	شکل نشانه	
			جمله‌ی اول
			جمله‌ی دوم
			جمله‌ی سوم
			جمله‌ی چهارم

درس دهم

نام نیکو

املا و واژه‌آموزی

۱ با توجه به متن درس، جاهای خالی را پر کنید.

استاد با نگاه‌های ..... ، هنرمندی او را می‌دید و ..... می‌کرد، اما ..... بود که ..... به جان شاگردش نیفتد. سال‌ها بعد محمود فرشچیان، استادی هنرمند و ..... در نقاشی شد و ..... شهرت جهانی یافت.

۲ متن درس را با دقت بخوانید، واژه‌هایی را که از دو کلمه یا بیشتر تشکیل شده است، بنویسید.

.....

.....

.....

.....

۳ کامل کنید.

.....	یعنی	.....	هیجان + انگیز
.....	یعنی	.....	تفکر + آمیز
.....	یعنی	.....	غم + انگیز
.....	یعنی	.....	..... + آمیز
.....	یعنی	.....	..... + انگیز

الف) متن زیر را با دقت بخوانید.

روزی روزگاری مردی زندگی می‌کرد که دروغگو بود. او هر جا می‌رفت دروغ می‌گفت. همیشه دوستان و نزدیکانش به او می‌گفتند که دست از این کار ناپسند بردارد؛ ولی او در جواب می‌گفت: «کی گفته که من دروغ می‌گویم؟ من راستگوترین آدم دنیا هستم!» روزی در یک مهمانی که مرد دروغگو هم مهمان بود، چند دوست کنار هم نشسته بودند و از هر دری می‌گفتند و می‌شنیدند. یکی از آن میان گفت: «چند روز است که در بازار شهر زعفران زیاد و ارزان شده. هر کس زعفران نیاز دارد، بهترین وقت خرید آن است!» مرد دروغگو ناگهان گفت: «در بازار که زعفران نیست. یک مثقال هم پیدا نمی‌شود!» مرد زعفران فروش گفت: «مگر می‌شود؟ کار من زعفران فروشی است». مرد دروغگو با تمسخر گفت: «شاید آنچه تو می‌فروشی زردچوبه است، نه زعفران!» زعفران فروش با ناراحتی گفت: «می‌خواهی بگویی من دروغگویم، من دیگر اینجانی مانم».

صاحب‌خانه، زعفران فروش را آرام کرد. یک دفعه شخصی از میان جمع گفت: «من که می‌گویم هیچ کس در این جمع دروغگو نیست. چون آدم دروغگو، ته کلاهش سوراخی دارد!» مرد دروغگو تا این حرف را شنید، کلاهش را از سر برداشت و مشغول نگاه کردن به آن شد. همه گرم نگاه کردن و خندیدن به او شدند. مرد دروغگو کلاه را بر سر گذاشت، در حالی که از خجالت رنگ به رونا داشت.

ب) با توجه به متن، به سوالات زیر پاسخ دهید.

۱) چرا مرد دروغگو گفت در بازار زعفران نیست؟

۲) چرا شخصی از میان جمع گفت که هیچ کس در این جمع دروغگو نیست، چون آدم دروغگو ته کلاهش

سوراخ دارد؟

۳) چرا مرد دروغگو به سرعت کلاه را از سر برداشت و مشغول نگاه کردن به آن شد؟

۴) چرا در پایان، مرد دروغگو خجالت کشید؟

پ) برای متنی که خواندید یک عنوان مناسب انتخاب کنید.

درس یازدهم

نفس خردمندان

املا و دانش زبانی

۱ با توجه به متن درس ، واژه‌هایی که حروف زیر را دارند، در جاهای مشخص شده، بنویسید.

.....	.....	.....	.....	.....	.....	ح
.....	.....	.....	.....	.....	.....	هـ

۲ واژه‌ی میانی واژه‌های زیر را از متن درس پیدا کنید و بنویسید.

نویسنده	.....	خواجه نصیرالدین توسی
شد	.....	کتاب‌ها
فروافتاد	.....	صدای
آغاز	.....	حرکتی
دانشمندان	.....	برای

۳ در جمله‌های زیر، به جای واژه‌های مشخص شده، واژه‌ی مناسب دیگری بنویسید.

🌸 خواجه نصیر با خود گفت: «جامعه برای **حفظ** (.....) خود به سه چیز نیازمند است.»

🌸 خواجه نظام الملک در شهر ری رصدخانه‌ای ساخت که دانشمندان در آنجا به **تحقیق** (.....) پرداختند.

🌸 در آسمان علم و فرهنگ ایران، ستاره‌های **پرفروغ** (.....) فراوانی می‌توان یافت.

🌸 او در دوازده شهر مهم، مدارس شبانه‌روزی **تأسیس کرد** (.....).

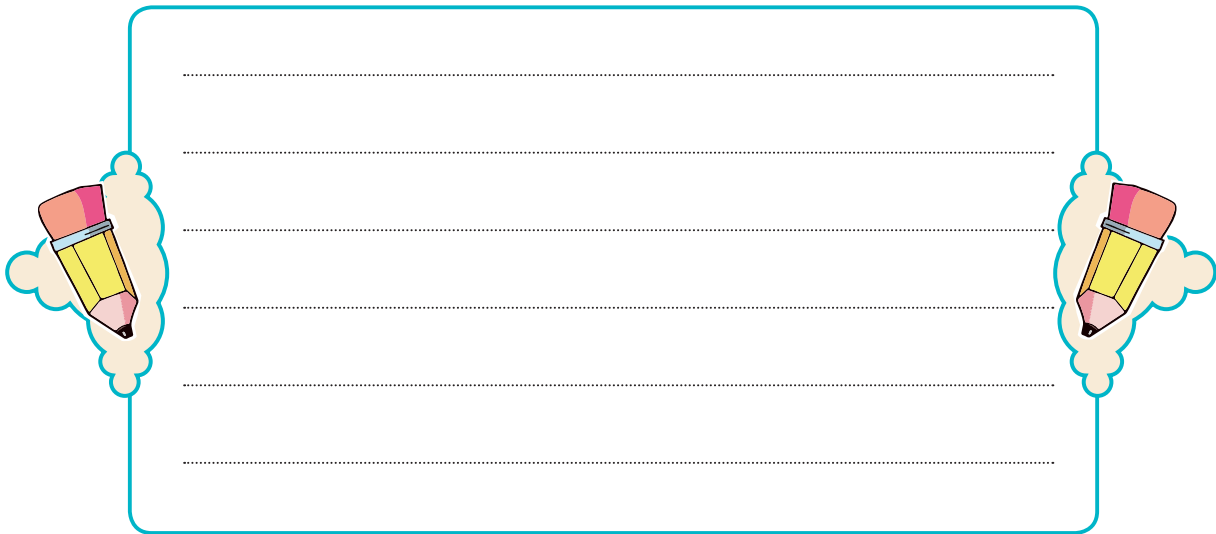
درک متن

الف) متن‌های زیر را بخوانید.

۱. گل‌های قرمز که انار می‌شود من همین طور می‌مانم که آخر چه طوری خدایا آخر چه طوری از هیچ چیز همه چیز درست می‌کنی
کنار باغچه می‌نشینم یک مشت خاک برمی‌دارم و می‌گویم آخر قرمزی انار از کجای این خاک
درمی‌آید شیرینی و قیافه‌ی قشنگش از کجای خاک و این همه رنگ این همه بو این همه طعم
خدایا به یادت می‌افتم حتی با دیدن دانه‌های سرخ انار

۲. گل‌های قرمز که انار می‌شود، من همین طور می‌مانم که آخر چه طوری؟ خدایا! آخر چه طوری
از هیچ چیز، همه چیز درست می‌کنی؟
کنار باغچه می‌نشینم، یک مشت خاک برمی‌دارم و می‌گویم: «آخر قرمزی انار از کجای این خاک
درمی‌آید؟ شیرینی و قیافه‌ی قشنگش از کجا؟ یک خاک و این همه رنگ، این همه بو، این همه
طعم!»
خدایا به یادت می‌افتم، حتی با دیدن دانه‌های سرخ انار.

ب) کدام یک از متن‌ها را بهتر فهمیدید؟ چرا؟

پ) متن زیر را بخوانید و نشانه گذاری کنید.

مردی تخم عقابی پیدا کرد و آن را در لانه‌ی مرغی گذاشت عقاب با بقیه‌ی جوجه‌ها از تخم بیرون آمد و با آن‌ها بزرگ شد در تمام زندگیش او همان کارهایی را انجام داد که مرغ‌ها می‌کردند برای پیدا کردن کرم و حشرات زمین را می‌کند و قد قدمی کرد و گاهی هم با دست و پا زدن بسیار کمی در هوا پرواز می‌کرد

سال‌ها گذشت و عقاب پیر شد روزی پرنده‌ی با عظمتی را بالای سرش بر فراز آسمان دید و با خود گفت «چه باشکوه این همه زیبایی این همه قدرت» سپس از همسایه‌اش پرسید «این کیست» همسایه‌اش پاسخ داد «این عقاب است سلطان پرندهگان او متعلق به آسمان است و ما زمینی هستیم»

درس آزاد

درس دوازدهم

(فرهنگ بومی ۲)

املا و دانش‌زبانی

Blank writing area with horizontal dotted lines for practice.

A large white rectangular area with rounded corners, containing 20 horizontal dotted lines for writing.

Handwriting practice area with 20 horizontal dotted lines on a white background.

از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید. ۱

ای ایران ای سرای امید بر بامت سپیده دمید

راه ما راه حق، راه بهروزی اتحاد اتحاد رمز پیروزی

مانند نمونه، اصلی‌ترین بخش جمله را مشخص کنید. ۲

چو فرزند را دید، مویش سپید بشد از جهان، یکسره نا امید

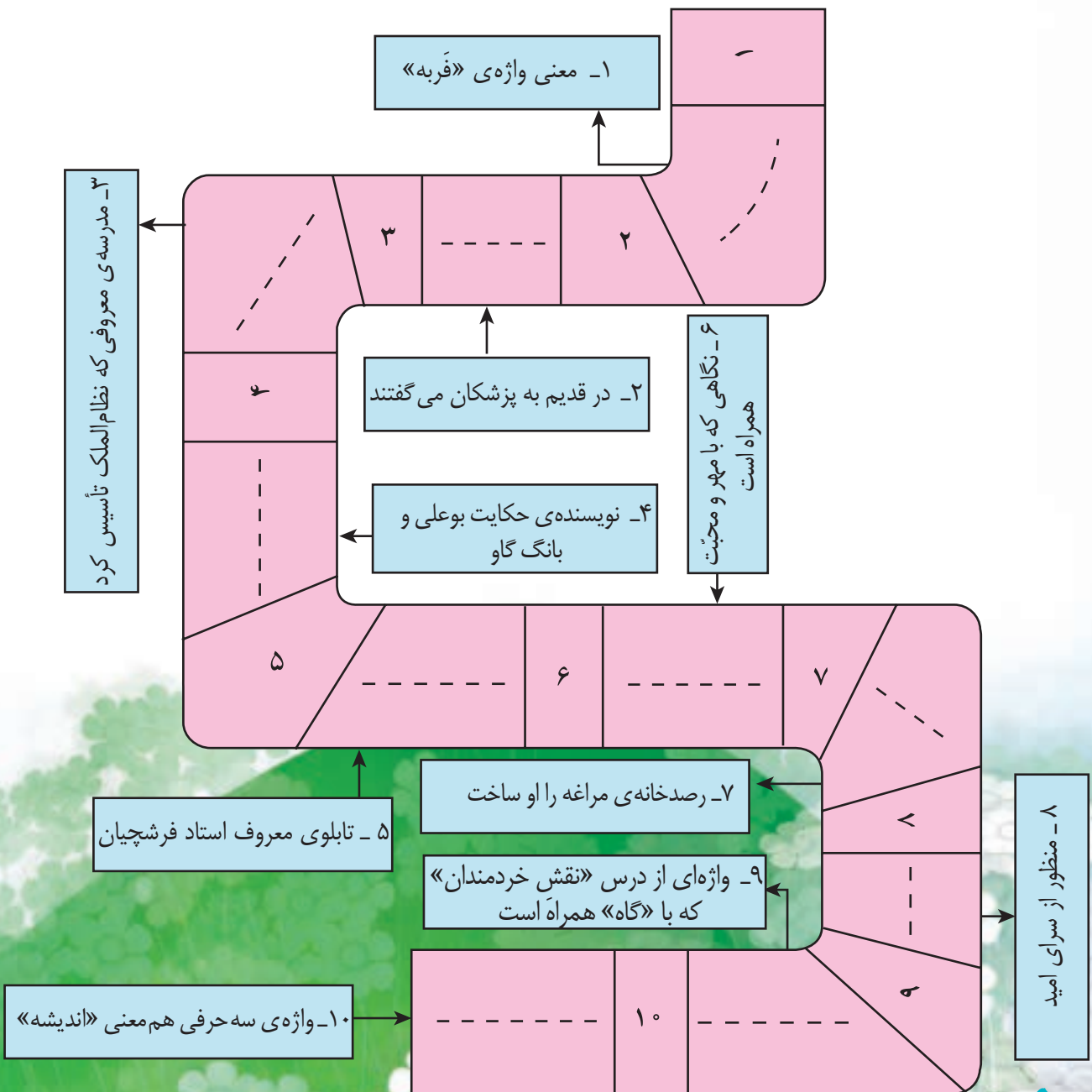
دانشمندان با تکیه بر لطف پروردگار و تلاش بسیار، ایران را به اوج عظمت و سربلندی رساندند.

بخندند بر من، مهان جهان از این بچه در آشکار و نهان

کتاب‌ها در قفسه‌های کتاب‌خانه خیلی منظم و خوش‌نما، چیده شده بودند.

با توجه به تابلوهای راهنما، جاهای خالی را پر کنید.

شروع

درس سیزدهم: روزی که باران می بارید

درس چهاردهم: شجاعت

درس پانزدهم: کاجستان

فصل پنجم

راه زندگی

درس سیزدهم

روزی که باران می بارید

املا و واژه آموزی

مانند نمونه، با توجه به متن درس، واژه‌ها را کامل کنید:

خدا

بی اختیار

بی اختیار

خوش

ره

.....

.....

.....

.....

ده واژه را که از نظر شما ارزش املائی دارند، از متن درس انتخاب کرده و بنویسید.

.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....

معنی هر واژه را بنویسید و هر یک را در جمله‌ای به کار ببرید.

.....	«روان‌نویس» یعنی:
..... جمله:	

.....	«نامه‌نویس» یعنی:
..... جمله:	

الف) جمله‌های زیر را با دقت بخوانید و به ترتیب درست، شماره‌گذاری کنید.

- صاحب مغازه پرسید: «نردبان چه؟» طوطی‌ها عاشق نردبان هستند.
- به محض اینکه تاب بخورد، حرف زدنش تحسین همه را برمی‌انگیزد.
- صاحب مغازه با تعجب گفت: «واقعاً متأسفم، حتی یک کلمه هم حرف نزد؟»
- فردی یک طوطی خرید؛ اما روز بعد، آن را به مغازه برگرداند.
- فرد یک آینه خرید و رفت.
- فرد پاسخ داد: «چرا، درست قبل از مردنش با صدای ضعیفی پرسید: مگر در آن مغازه غذایی برای طوطی‌ها نمی‌فروختند؟»
- وقتی روز چهارم خریدار وارد مغازه شد،
- به صاحب مغازه گفت: «این پرنده صحبت نمی‌کند.»
- چهره‌اش کاملاً تغییر کرده بود.
- صاحب مغازه پرسید: «آیا در قفسش آینه‌ای هست؟ طوطی‌ها عاشق آینه‌اند.»
- فرد یک نردبان خرید و رفت.
- او گفت: «طوطی مرد!»
- فرد با بی‌میلی یک تاب خرید و رفت.
- صاحب مغازه برای سومین بار پرسید: «آیا طوطی شما در قفسش تاب دارد؟ نه؟ خوب مشکل همین است.»
- او روز بعد بازگشت و گفت: «طوطی هنوز صحبت نمی‌کند.»
- اما روز سوم باز هم آن فرد آمد.

ب) پس از مرتب کردن جمله‌ها به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۱) دلیل مرگ طوطی چه بود؟

.....

۲) طوطی چه کارهایی می‌تواند انجام دهد؟

.....

یکی از متن‌های ناتمام زیر را انتخاب کنید و نوشته را ادامه دهید.

- ۱ با خود گفتم: اگر دست باد، گیسوی درختان را شانه بزند و آن‌ها را پریشان کند، آن گاه ...
- ۲ با قامتی بلند و کشیده، سوار بر اسب از جاده‌ی خاکی میان درختان می‌گذشت ...
- ۳ روزی دست در دست عصای پدر بزرگ گذاشتم و با آن مسیری را پیمودم، اول حس کردم عصا در دستم جا نمی‌گیرد ولی کم‌کم او دست مرا گرفت و ...
- ۴ من داشتم راهم را می‌رفتم که ناگهان برگ‌ی از درخت بر سرم افتاد. اول نفهمیدم که برگ است، فقط حس کردم چیزی به سرم برخورد کرد، دستی بر سرم کشیدم و ...
- ۵ چند سالی بود که او را می‌شناختم و می‌دانستم دوست قابل اعتمادی است؛ اما نمی‌دانستم چه شد که به چنین کاری دست زد. حالا من مانده بودم که چگونه این مسئله را ...
- ۶ از راهی می‌گذشتم، صدایی توجه مرا جلب کرد. ایستادم. بعد از چند ثانیه سکوت، به طرف صدا رفتم. به چاهی برخوردم. صدای زوزه‌ی سگ از درون چاه می‌آمد. نگاهی به اطراف انداختم و ...

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

توجه: نخست، متن انتخاب شده را به دقت بخوانید.

درباره‌ی آن فکر کنید تا در فضای نوشته، قرار بگیرید.

با بهره‌گیری از تخیل، متن را کامل کنید.

از نشانه‌های نگارشی، هر جا که لازم شد، استفاده کنید.

نام مناسبی برای آن انتخاب کنید. نوشته را پاک‌نویس کنید.

جاهای خالی جمله‌های زیر را با واژه‌های مناسب از متن درس، کامل کنید. ۱

شجاع، کسی است که از ..... و عاقبت کارهای بد برترسد.

آنچه ناپسند و ..... است، این است که انسان بی دلیل برترسد.

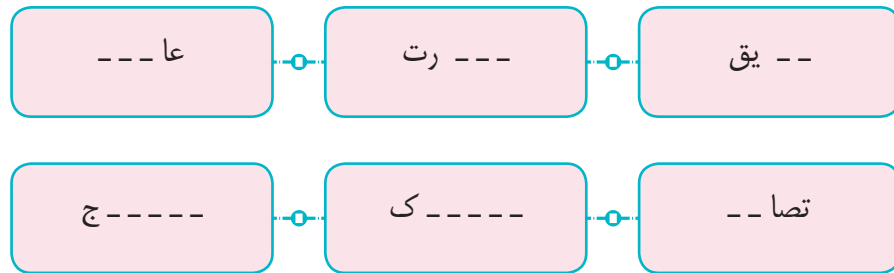
تلخی دارو سلامت انسان را ..... می‌کند.

امروز علاوه بر نترسیدن و قدرت بدنی به ..... هم احتیاج داریم.

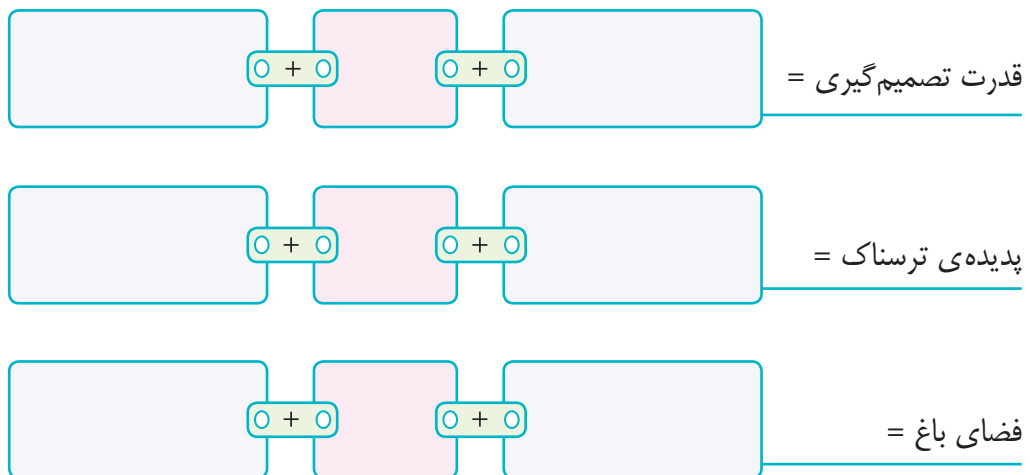
خنده بر ترس‌های ..... گام اول شجاعت است.

۲ با توجه به متن درس جاهای خالی را کامل کرده، واژه‌ی موردنظر را بنویسید.

۳ نمودارهای زیر را کامل کنید.

الف) متن زیر را بخوانید.

صد نفر تنها، دو نفر همراه

مسافران کاروانی در راه سفر، به دو راهزن برخوردند. آن دو راهزن، پس از مدتی زد و خورد، تمام کالاها و اشیای قیمتی آن‌ها را گرفتند و پس از آنکه کتک مفصلی به مسافران کاروان زدند، فرار کردند. اهل کاروان، نزد حاکم رفتند و ماجرا را تعریف کردند و خواستار دستگیری آن دو راهزن شدند.

حاکم پس از شنیدن سخنان آن‌ها، علت شکست آن عده‌ی زیاد را از آن دو راهزن، جویا شد. یکی از کاروانیان توضیح داد: «جناب حاکم، آن‌ها دو نفر بودند همراه، ما صد نفر بودیم تنها!».

رحماندوست، فوت کوزه‌گری، جلد دوم

ب) با توجه به متن، سه سؤال طرح کنید و پاسخ آن‌ها را بنویسید (سعی کنید بعضی از سؤال‌ها با توجه به مفهوم کلی متن باشد).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

یکی از موضوع‌های زیر را انتخاب کنید و گزارشی درباره‌ی آن بنویسید.

■ اردوی تفریحی ■ برنامه‌ی یک روز مدرسه ■ گردش علمی ■ بازدید از یک مکان تاریخی، علمی، آموزشی ■ دیدار دو تیم ورزشی

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

توجه: موضوع گزارش را معرفی کنید.

مکان و زمان رویداد را بیان کنید.

جزئیات رویداد را دقیق بنویسید.

گزارش خود را کوتاه و مختصر بنویسید.

فقط به اصل موضوع، پردازید.

گاجستان

درس پنزدهم

با حروف در هم ریخته‌ی هر ردیف، یک واژه بسازید.

.....	←	ای ه ت ز ان
.....	←	گ ر ذ ن ا ر ه
.....	←	ح ل م ت

از روی بیت‌هایی که کلمه‌های زیر در آن‌ها به کار رفته، یک بار بنویسید.

.....	تأمل
.....	اتفاق
.....	خطوط

در هر یک از جمله‌های زیر، واژه‌ی «چون» چه معنی دارد؟

- ..... مادران چون گل‌های باغ بهشتند. ← چون یعنی:
- ..... مسافرت را دوست دارم چون چیزهای جدید می‌آموزم. ←
- ..... دانه‌های شب‌نم چون مرواریدهای غلتان روی برگ‌ها نشسته بودند. ←
- ..... چون صدای دریا آرامش‌بخش بود، ساعت‌ها کنار آن می‌نشست. ←

۱ با توجه به شعر درس، به پرسش‌های جدول زیر، پاسخ دهید.

نام داستان : .....

شخصیت‌های داستان: .....

.....

داستان در چه محلی اتفاق افتاده است? .....

.....

داستان در چه زمانی رخ داده بود? .....

.....

نظر شما درباره‌ی کاج همسایه چیست? .....

.....

.....

.....

۲ با جابه‌جا کردن اجزای جمله، بیت‌های زیر را مانند نمونه، به زبان ساده بازگردانید.

شعر	باز می‌پیچید میان خانه‌ها	بوی اسفند و گلاب و بوی عود
بازگردانی	باز بوی اسفند و گلاب و بوی عود میان خانه‌ها می‌پیچید.	
شعر	می‌رسد فصل بهاری جاودان	فصلی از عطر و گل و شعر و سرود
بازگردانی		
شعر	کاج همسایه گفت با نرمی:	دوستی را نمی‌برم از یاد
بازگردانی		

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

نام نیکوگر بماند ز آدمی به کزو ماند سرای زرنگار

نام نیک رفگان ضایع مکن تا بماند نام نیکت ماندگار

سعدی

۲ در جاهای خالی کلمه‌هایی بنویسید که درباره‌ی اسم قبل از خود توضیح دهند.

باد تندی بر صحرا می‌وزید و خار و خاشاک را با خود به هر سو می‌برد. راه ..... بچه شیر را ..... و بی‌رمق کرده بود.

غذای ..... مادرم را خورده بودم و توی رختخواب ..... خوابیده بودم.

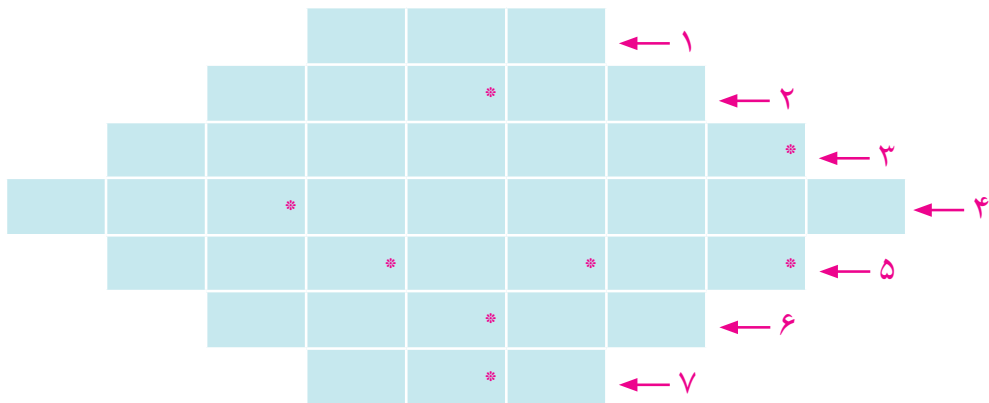
ته نهر پر از سنگریزه بود و لابه‌لای سنگریزه‌ها پر از ماهی‌های ..... و ..... و ..... بود.

پیرزن ..... و ..... بود.

۳ پاسخ هر سؤال را در خانه‌های خود بنویسید و رمز جدول را پیدا کنید.

۱ بوی خوشی دارد. ۲ به معنی دستور است. ۳ ناپسند است. ۴ پلی رنگی در

آسمان ۵ دارای اعتبار و بها ۶ دلیری ۷ عکس را در آن می‌گذارند.

رمز جدول: حروف ستاره‌دار را طوری کنار هم قرار دهید تا رمز جدول به دست آید.

.....

درس شانزدهم: وقتی بوعلی، کودک بود

درس هفدهم: کار و تلاش

فصل ششم

علم و تلاش

درس شانزدهم

وقتی بوعلی، کودک بود

املا و دانش زبانی

بندهایی را که کلمه‌های زیر در آنها به کار رفته است، بنویسید.

دل خوشی

شوق

حفظ

لطف

Blank writing area with horizontal lines for practicing the words.

۲ با توجه به متن درس کلمه‌های خواسته شده را پیدا کنید.

									کلمه‌ای نه حرفی که پنجمین حرف آن «آ» باشد.
									کلمه‌ای هشت حرفی که حرف دوم و هشتم آن «ی» باشد.
									کلمه‌ای هفت حرفی که حرف اول آن «ح» باشد.
									کلمه‌ای شش حرفی که بین دو قسمت آن «و» باشد.
									کلمه‌ای پنج حرفی که آخر آن «ز» باشد.

۳ در جدول زیر، مانند نمونه، مثال‌هایی از نگاه کردن و خوب دیدن بنویسید.

خوب دیدن	نگاه کردن
دیدن یک فیلم آموزشی	نگاه کردن از پنجره به بیرون

الف) به جمله‌های زیر، توجه کنید.

می‌خواستم بگویم **که** از این پس، من دیگر توانایی و فرصت ندارم **که** به حسین چیزی بیاموزم.

هر بیماری و دردی دوره‌ای دارد **که** باید بگذرد.

کلمه‌ی مشخص شده، یکی دیگر از کلمه‌هایی است که دو جمله را به یکدیگر ربط می‌دهد.

ب) متن زیر را با «**که**»، «**تا**»، «**و**» و «**اما**» کامل کنید.

تجّار پیری بود ..... می‌خواست بازنشسته شود. او به کارفرمایش گفت
 ..... می‌خواهد ساختن خانه را رها کند ..... از زندگی بی‌دغدغه در
 کنار خانواده اش لذت ببرد. کارفرما از اینکه دید کارگر خوش می‌خواهد کار را ترک کند، ناراحت
 شد. او از تجّار پیر خواست ..... به عنوان آخرین کار، تنها یک خانه‌ی دیگر بسازد.
 تجّار پیر قبول کرد؛ ..... کاملاً مشخص بود ..... دلش به این کار راضی
 نیست. او برای ساختن این خانه، از مصالح بسیار نامرغوبی استفاده کرد ..... با
 بی‌حوصلگی به ساختن خانه ادامه داد.
 وقتی کار به پایان رسید، کارفرما برای واریسی خانه آمد. او کلید خانه را به تجّار داد .....
 گفت: «این خانه متعلق به توست. این هدیه‌ای است از طرف من برای تو».
 تجّار یکّه خورد. مایه‌ی تأسّف بود! اگر می‌دانست ..... خانه‌ای برای خودش
 می‌سازد، حتماً کارش را به گونه‌ای دیگر انجام می‌داد.

درس هفدهم

کار و تلاش

املا و واژه‌آموزی

با توجه به متن درس، جدول‌ها را با واژه‌هایی که دارای نشانه‌های زیر هستند، کامل کنید.

ق	غ

ه	ح

ذ	ز

ص	س

کلمه‌های زیر را مانند نمونه دسته‌بندی کنید: نظر، ناظر، نظارت

تجسّم ■ عاقل ■ تدبیر ■ فناعت ■ اجسام ■ عقل ■ مدبّر ■ جسم ■ معقول ■ تدابیر ■ قانع ■ مجسّم

↓ ↓ ↓ ↓

Four empty rounded rectangular boxes for classification.

مانند نمونه واژه‌های جمله‌های زیر را مرتب کنید.

این بار گران را بیهوده مکش	←	مکش بیهوده این بار گران را
	←	ز مور آموز رسم بردباری
	←	بکوش اندر بهار زندگانی
	←	بخور در سفره‌ی ما، هر چه خواهی

به کلمه‌های زیر، دقت کنید:

اگر تو را	←	گرت	راه	←	ره
-----------	---	-----	-----	---	----

اکنون شما شکل کامل شده‌ی واژه‌های زیر را بنویسید.

.....	←	کای	.....	←	گه
.....	←	وزان	.....	←	بُد
.....	←	بُرون	.....	←	کز

در برخی از متن‌ها و شعرها به دلیل آهنگ متن و همچنین زیبایی آن، کلمه‌ها به صورت کوتاه شده (مخفف)، نوشته می‌شوند.

با توجه به متن درس «کار و تلاش» جدول زیر را کامل کنید.

	یک بیت که لحن خبری دارد.
	یک بیت که لحن پرسشی دارد.
	یک بیت که علامت « ، » دارد.
	یک بیت که دو جمله با نشانه‌ی ربط «که» به هم متصل شده باشند.

از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید. ۱

خدایا یک نفس آوازا آوازا دلم را زنده کن اعجازا اعجازا

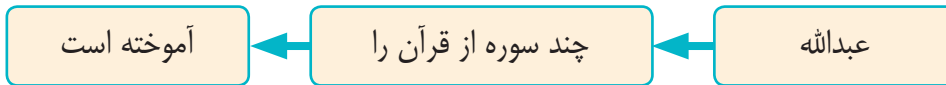
.....

بیا بال و پر ما را بیاموز به قدریک نفس پروازا پروازا

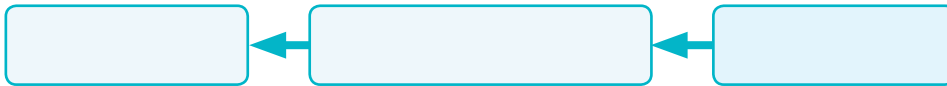
.....

مانند نمونه، نمودار مربوط به هر جمله را رسم کنید. ۲

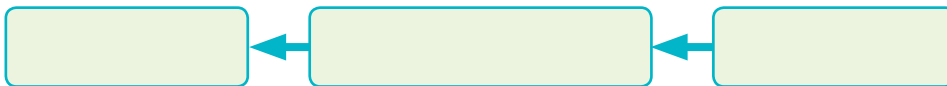
جمله: عبدالله چند سوره از قرآن را آموخته است.

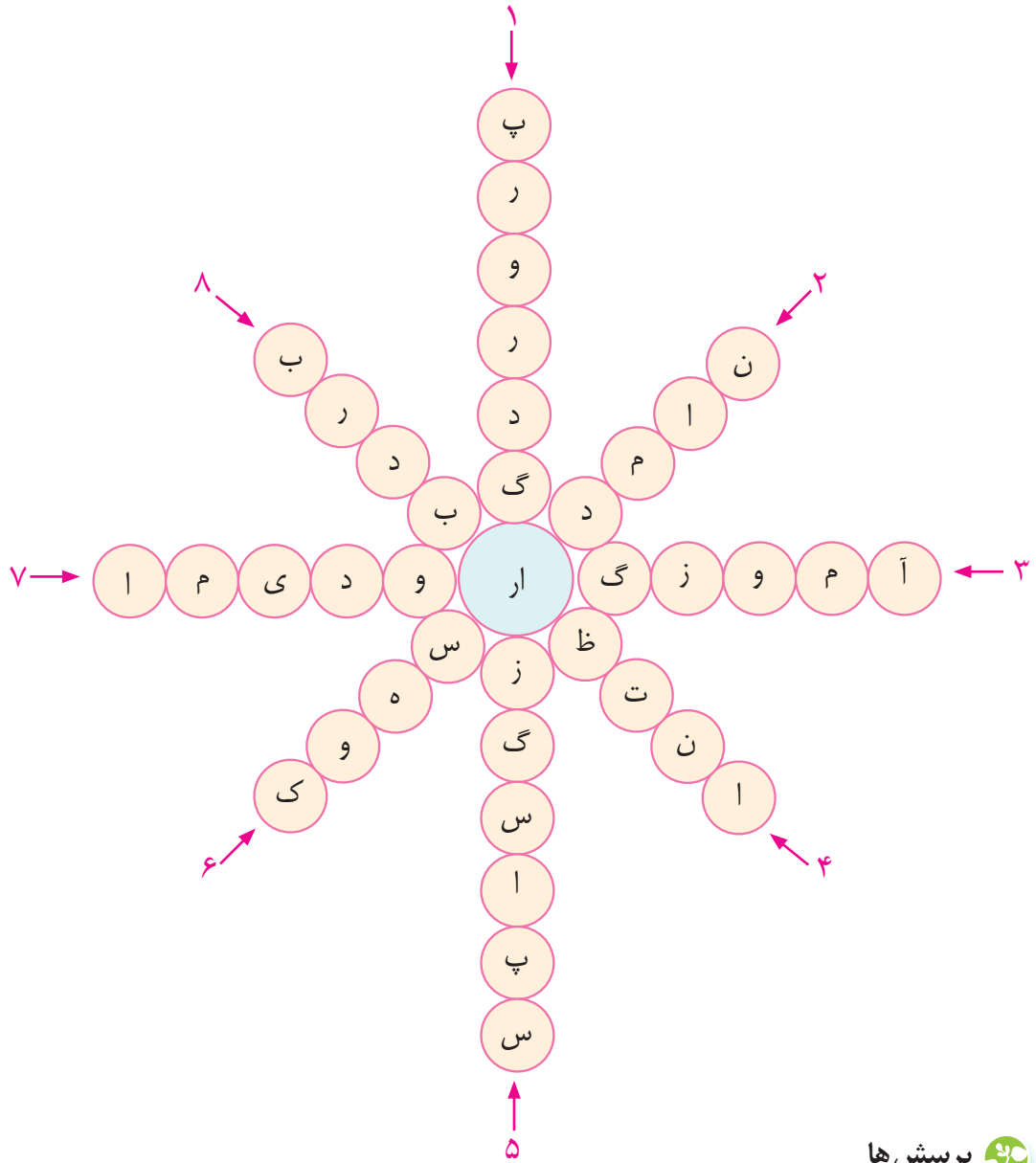
جمله: جوانی آرزوی رفتن به خانه‌ی کعبه را در سر داشت.

جمله: پدر و مادرم شوق آموختن را در من به وجود آوردند.

برای واژه‌های داخل جدول، پرسش‌های مناسب بنویسید.

پرسش‌ها

.....

.....

..... ٤

..... ٣

..... ٥

..... ٦

..... ٧

..... ٨

دوست داری بهتر و بیشتر یاد بگیری؟

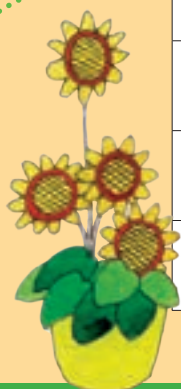
فهرستی از کتاب‌ها و رسانه‌های آموزشی
مناسب، برای پایه‌ی پنجم ابتدایی

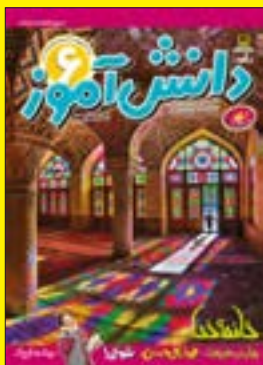
ردیف	عنوان	پدیدآورنده	ناشر	سال انتشار
علوم تجربی				
۱	بدن انسان	پنی اسمیت؛ حسین الوندی	محراب قلم	۱۳۹۰
۲	در سیاره‌ی ما چه خبر است؟	جان جاونا؛ هایده کروی	شرکت انتشارات فنی ایران	۱۳۹۰
۳	مجموعه کتاب‌های ماشین‌های بسیار مفید: اهرم‌ها/ پیچ‌ها/ سطح‌های شیب‌دار و گوه‌ها/ چرخ‌ها/ قرقره‌ها	کریس آکسلید؛ احسان کاظمی و حمیدرضا غلامرضایی	نسل نواندیش	۱۳۹۰
فارسی				
۱	۱۰ قصه‌ی تصویری از هزار و یک شب	حسین فتاحی	قدیانی	۱۳۹۱
۲	خانه‌ی اسرارآمیز ۸: ملاقات با ضحاک ماردوش	بهروز وائقی	ابوعطا	۱۳۹۱
۳	قصه‌های تصویری از بوستان: جوان بخشنده	مژگان شیخی	قدیانی	۱۳۹۰
۴	قصه‌های تصویری از شاهنامه: رستم و کوه سپند	حسین فتاحی	قدیانی	۱۳۹۰
۵	قصه‌های شاهنامه: آرش کمانگیر، زال و سیمرغ، رستم و سهراب، کاوه آهنگر، هفت‌خان رستم	مازیار بغلانی	برف	۱۳۹۱
۶	تدبیر شیر	کی‌شیوکومار؛ مهران محبوبی	آبشن	۱۳۹۰

ردیف	عنوان	پدیدآورنده	ناشر	سال انتشار
مطالعات اجتماعی				
۱	اطلس بچه‌ها	جیسون پیچ؛ ناصر جعفرزاده و فاطمه محمدی	ضریح آفتاب	۱۳۹۰
۲	روز زمین پاک	امیلی سالیانجر؛ آرام وحیدی	شرکت انتشارات فنی ایران	۱۳۹۰
۳	سبز شدن چه آسان: کارهای ساده‌ای که می‌توانید برای حفاظت از زمین انجام دهید	الی اورایان؛ گلی افجه‌ای	شرکت انتشارات فنی ایران	۱۳۹۱
۴	فکر می‌کنید چرا کشورها پرچم‌هایشان را برافراشته می‌کنند و سؤال‌های دیگری درباره‌ی مردم و مکان‌ها	فیلیپ استیل؛ سمیه کریم دادیان	عروج اندیشه	۱۳۹۰
۵	مجموعه‌ای برای ورود بچه‌ها به دنیای بزرگ‌ها: تبلیغات/ سیاست/ خطر‌ها	آلسیا دلریو و سوفی دومانتون؛ رویا خویی	محراب قلم	۱۳۹۱
هدیه‌های آسمان				
۱	از این خونه به اون خونه؛ تفسیر زیبایی مفهوم مرگ برای بچه‌ها با نگاهی به دین و روانشناسی	غلامرضا حیدری ابهری	قدیانی	۱۳۹۲
۲	زندگی مصور امام خمینی: آغازگر فریاد/ فصل دانایی/ دور از وطن	محمد اجاقي	مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(س)، مؤسسه چاپ و نشر عروج	۱۳۹۱
۳	قصه‌های شیرین از زندگی معصومین	مسلم ناصری	به نشر	۱۳۹۰
۴	من نماز را دوست دارم: آموزش شیرین نماز به کودکان	ناصر نادری	ذکر	۱۳۹۰
مهارت‌های زندگی				
۱	دهانی که حرف بد می‌زد. دهانی که بوی بد می‌داد	طوبا اورنگ	مؤسسه فرهنگی هنری اورنگ‌آفرین	۱۳۹۲
۲	چرا مهمه از طبیعت محافظت کنیم؟/ چرا مهمه بازیافت کنیم؟/ چرا مهمه در مصرف انرژی صرفه‌جویی کنیم؟/ چرا مهمه در مصرف آب صرفه‌جویی کنیم؟	جن گرین؛ عارفه حاجی‌باقری امیری و میترا غازیانی	مهر میترا	۱۳۹۲
۳	چی باعث می‌شود که تو سرفه کنی، عطسه کنی، سسکه کنی، آروغ بزنی، چشمک بزنی، خمیازه بکشی، عرق کنی و بلرزی؟	جین استانگل؛ شیما خلف‌بیگی	تیمورزاده/ طبیب	۱۳۹۳
۴	عادت‌های بد دارم	دان هیبنر؛ حسین مسنن فارسی	گام	۱۳۹۲
۵	مهارت‌های اجتماعی در کودکان: کلمه‌ها برای اذیت کردن نیستند! دست‌ها برای زدن نیستند!	الیزابت وردریک و مارتین آگاسی؛ افسانه طباطبایی	چکه/ شهر قلم	۱۳۹۰

ردیف	عنوان	پدید آورنده	ناشر	سال انتشار
هنر				
۱	کاغذبازی (دایرة المعارف کاغذ و تا)	جلال وزیرى	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	۱۳۹۲
۲	مشق نیکو: آموزش و تمرین خط تحریری تمام رده‌های سنی (جلد ۱، ۲ و ۳)	عادلہ سلیمانی	مشق نیکو	۱۳۹۲
۳	نمایشنامه‌های آسان: مادرها مهربون اند/ وقتی ماهی غرق می‌شود	حسن دولت‌آبادی	سوره مهر	۱۳۹۱
۴	۳۶۵ شیوه خلاق در هنر و کاردستی با دور ریختنی‌ها: نقاشی، چاپ، تکه‌چسبانی، اشکال برجسته و جعبه، صورتک و آدمک، کارت پستال و شابلون	فیونا وات؛ نازنین نجفیان	قدیانی	۱۳۹۲
۵	جادوی کاغذ (جلد ۱ تا ۵)	یوکیو کوروساوا؛ محمد یعقوبیان	پیام آزادی	۱۳۹۰
کتاب‌های مرجع				
۱	فرهنگ ریاضی مدرسه	شهرناز بخشعلی‌زاده	محراب قلم	۱۳۹۰
۲	آداب معاشرت	فرانسواز دوگیبرت؛ رویا خوبی	محراب قلم	۱۳۹۰
۳	دایرة المعارف اطلس برای کودکان	آنیتا گانری؛ کوروش امیری‌نیا و مهدی چوبینه	محراب قلم	۱۳۹۰
۴	دنیای شگفت‌انگیز	آنیتا گانری و کریس آکسلید؛ حسین دانشفر و دیگران	محراب قلم	۱۳۹۰
۵	طبیعت	کارولین بینگام و بن مورگان؛ حسین الوندی	محراب قلم	۱۳۹۰
کار و فناوری				
۱	مبانی و ویندوز ۱ و ۲ به همراه کتاب کار/ کتاب نرم‌افزار ارائه مطلب ۲۰۰۷ (Power point) به همراه کتاب کار/ نرم‌افزار نقاشی (Paint) به همراه کتاب کار/ نرم‌افزار واژه‌پرداز (ورد ۲۰۰۷) به همراه کتاب کار	سعیده مفیدی‌نسب	روشنفکران راه فردا	۱۳۹۳
داستان				
۱	۳۶۶ قصه تصویری برای روزهای سال	فروزنده خداجو و دیگران	قدیانی	۱۳۹۳
۲	زندگی‌نامه اهل بیت (ع)	ابراهیم حسن‌بیگی و دیگران	مدرسه	۱۳۹۲
۳	مجموعه داستان‌های مهربانی	پروین علی‌پور	مدرسه	۱۳۹۱
۴	سیبیل بابات می‌چرخه	ناصر کشاورز	زعفران	۱۳۹۱
۵	مجموعه قصه‌های الکی پلکی	شکوه قاسم‌نیا و دیگران	پیدایش	۱۳۹۲

ردیف	عنوان	پدیدآورنده	ناشر	سال انتشار
۶	مجموعه قصه‌های بهشتی	سوسن طاق‌دیس و دیگران	مدرسه	۱۳۹۱
۷	آب آرام و دوستانش	جان ج ماث؛ شهاب‌الدین عباسی	مهاجر	۱۳۹۱
۸	تک و تنها توی دنیای به این بزرگی	اولف نیلسون؛ فریده خرمی	آفرینگان	۱۳۹۱
۹	دماغ گنده‌ها	تری جونز؛ امیرمهدی حقیقت	چکه	۱۳۹۲
۱۰	سلطان ببین و بگو	ابی کلین؛ شهلا انتظاریان	هیرمند	۱۳۹۱
۱۱	سنبج‌های آتش‌پاره به جنوب می‌روند	آدام رابین؛ محبوبه نجف‌خانی	زعفران	۱۳۹۲
۱۲	صدمین روز مدرسه/ دردسر بوقلمون روز شکرگزاری	ابی کلین؛ شهلا انتظاریان	هیرمند	۱۳۹۲
۱۳	فلیکس به کشف کره‌ی زمین می‌رود/ فلیکس و ماجرای چمدان پرنده/ فلیکس به سیرک می‌رود/ نامه‌های فلیکس: خرگوش کوچولو به سفر دور دنیا می‌رود	آنت لنگن؛ محبوبه نجف‌خانی	زعفران	۱۳۹۲
۱۴	ماروین نارنجی و شاهزاده گمشده/ ماروین نارنجی و سؤال عجیب/ ماروین نارنجی و تپه مرگ/ ماروین نارنجی و خانه خانم معلم/ ماروین نارنجی و کبک پرنده	لوئیس سکر؛ راحله پوراآذر	منظومه خرد	۱۳۹۱
۱۵	مدرسه کنار جاده عجیب و غریب می‌شود/ مدرسه کنار جاده واقعا وجود دارد	لوئیس سکر؛ راحله پوراآذر و فریبا اقدامی	منظومه خرد	۱۳۹۱

ماهنامه‌ی رشد دانش آموز

- برای دانش آموزان پایه‌های چهارم، پنجم و ششم ابتدایی
- با مطالبی جذاب و خواندنی
- با این مجله به خواندن علاقه‌مند می‌شوی؛ چیزهای بیشتری یاد می‌گیری؛ و همه چیز را بهتر می‌آموزی.
- تو می‌توانی مجله‌ی رشد دانش آموز را از مدرسه‌ی خودت تهیه کنی.

سخنی با مربیان و والدین

- ◀ کتاب‌نامه‌ی رشد عنوان فهرستی از کتاب‌های مناسب و استاندارد دوره‌های تحصیلی است که هر سال از سوی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی منتشر و در آن تازه‌ترین کتاب‌های آموزشی و تربیتی به دانش آموزان، معلمان، مدیران، مربیان، کارشناسان و خانواده‌ها معرفی می‌شوند.
- ◀ کتاب‌نامه‌های رشد، معمولاً کتاب‌های خود را به تفکیک دوره‌های تحصیلی منتشر می‌کنند. در معرفی هر کتاب، علاوه بر اطلاعات شناسنامه‌ای کتاب، چکیده‌ای از آن آمده است تا معلمان و والدین محترم تصویر دقیق‌تری از کتاب داشته باشند.
- ◀ دسترسی به متن کتاب‌نامه‌های رشد و فهرست کتاب‌های مناسب، از طریق اینترنت نیز میسر است. برای این کار می‌توانید به وبگاه «سامان کتاب» <http://samanketab.roshdmag.ir> وارد شوید و کتاب دلخواهتان را جست‌وجو کنید.

در صورت تمایل به تهیه‌ی کتاب‌ها، علاوه بر ناشر کتاب، می‌توانید از طریق شماره تلفن ۰۳۲۴-۸۸۸۰۰ یا "پخش مدرسه" تماس بگیرید یا از طریق فروشگاه اینترنتی این مؤسسه به نشانی www.en.madreseh.ir کتاب دلخواهتان را سفارش دهید.